RØST KOMMUNE

Saksframlegg

Kommunedirektør

Dato: 17.09.2026
Løpenummer: 1487/2026
Arkivsaksnummer: 2025/241

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
	Formannskapet	
	Kommunestyret	

Forskrift om besøksbidrag - Lofoten

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Røst kommunestyre slutter seg til vedlagte forslag til Forskrift om besøksbidrag for Røst kommune som høringsutkast.

2. Forskriftsforslaget sendes på ordinær offentlig høring etter forvaltningsloven § 37, med høringsfrist 15.11.2026. Høringen gjøres tilgjengelig for allmennheten, og berørte virksomheter og organisasjoner varsles direkte.

3. Høringsutkastet legger opp til at overnattingsavgiften skal gjelde hele Røst kommune og hele året. Avgiften beregnes som et påslag på 3 prosent av vederlaget som betales for overnattingen, eksklusive merverdiavgift, jf. besøksbidragsloven § 2-3. Det tas sikte på ikrafttredelse 1. januar 2027, forutsatt at vilkårene i lov og forskrift er oppfylt og Plan for besøksbidrag – Lofoten er godkjent av Nærings- og fiskeridepartementet.

4. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta mindre redaksjonelle og ikke-prinsipielle justeringer i høringsmaterialet før utsending, og til å koordinere høringen med de øvrige Lofot-kommunene gjennom Lofotrådet.

5. Etter høringen skal høringsinnspillene oppsummeres og vurderes, og forskriften legges frem for kommunestyret som egen sak for endelig vedtak.

Sammendrag

Lov om besøksbidrag trådte i kraft 1. juli 2026 og gir kommuner med særlig stor belastning fra reiselivet adgang til å innføre en kommunal overnattingsavgift. Avgiften skal bidra til å finansiere reiselivsrelaterte fellesgoder der bruken av eller behovet for disse øker vesentlig med antall besøkende.

Kommunestyret behandler i samme møte Plan for besøksbidrag – Lofoten, med tilhørende lokaldel for Røst. Planen beskriver reiselivet og de besøksrelaterte utfordringene, begrunner kommunens grunnlag for å innføre besøksbidrag og fastsetter rammer for hvordan inntektene skal brukes. Planen skal sendes Nærings- og fiskeridepartementet for godkjenning.

Denne saken gjelder ikke endelig fastsettelse av forskriften, men kommunestyrets behandling av et forslag som skal sendes på ordinær offentlig høring. Høringsutkastet er utarbeidet som en likelydende forskrift for de seks Lofot-kommunene og legger opp til en overnattingsavgift på 3 prosent i hele kommunen og gjennom hele året.

Etter høringen skal innspillene vurderes og forskriften legges frem for kommunestyret på nytt for endelig vedtak. Kommunedirektøren anbefaler at vedlagte forskriftsforslag sendes på høring.

Saksopplysninger

Bakgrunn

Reiselivet er en viktig del av samfunns- og næringslivet i Lofoten og bidrar til arbeidsplasser, verdiskaping og aktivitet. Samtidig medfører omfattende besøksaktivitet økt belastning på natur, infrastruktur, lokalsamfunn og tjenester.

De seks kommunene Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy og Røst har gjennom Lofotrådet samarbeidet om å forberede innføring av besøksbidrag. Arbeidet omfatter blant annet felles plan for besøksbidrag, kommunevise lokaldeler, likelydende lokale forskrifter og utvikling av rammer for innkreving, forvaltning, fordeling, prioritering og rapportering.

Målet er en mest mulig samordnet ordning i Lofoten. Det legges derfor opp til en koordinert høring av likelydende forskriftsutkast i kommunene. Den enkelte kommune er likevel ansvarlig for sin egen høringsprosess, den endelige fastsettelsen av forskriften og rollen som innkrevingsmyndighet. Vågan kommune har sommeren 2026 hatt sin lokale forskrift på høring.

Rettslig grunnlag

Besøksbidragsloven § 1-1 fastsetter at lovens formål er å bidra til å finansiere reiselivsrelaterte fellesgoder gjennom besøksbidrag i områder med særlig stor belastning fra reiselivet. Reiselivsrelaterte fellesgoder er tjenester, natur, kulturmiljøer, infrastruktur, bygninger og andre elementer der bruken av eller behovet for disse øker vesentlig med antall besøkende.

Etter besøksbidragsloven § 2-1 kan kommunen ved kommunestyret vedta forskrift om overnattingsavgift for å oppnå lovens formål. Avgiften skal gjelde hele kommunen. Kommunestyret kan fastsette hvilke måneder i året avgiften skal gjelde. Avgiftsplikten omfatter de overnattingstjenestene som følger av § 2-1 fjerde ledd, og oppstår når overnattingen begynner.

Etter § 2-2 skal kommunen utarbeide en plan for bruken av inntektene. Planen må være godkjent av Nærings- og fiskeridepartementet før avgiften kan tre i kraft. Plan for

besøksbidrag – Lofoten og kommunens lokaldel behandles som egen sak i samme kommunestyremøte.

Beregningsgrunnlaget følger direkte av § 2-3 og er et påslag på 3 prosent av vederlaget som betales for overnattingen, eksklusive merverdiavgift. Kommunen kan dermed ikke fastsette en høyere eller lavere prosentsats.

Besøksbidragsloven §§ 2-4 til 2-10 regulerer blant annet ansvar for beregning og betaling, innkrevingsmyndighet, opplysningsplikt, tvangsmulkt, klage, forsinkelsesrenter og offentliggjøring. Den nasjonale forskriften om overnattingsavgift til kommunene (FOR-2026-05-22-895) gir utfyllende regler om fritak, formidleres ansvar, frist for vedtak og kunngjøring og overgangsbestemmelser for 2027.

Forslag til lokal forskrift

Forskriftsforslaget er utarbeidet som en likelydende mal for de seks Lofot-kommunene, med nødvendige tilpasninger av kommunenavn og lokale dokumentopplysninger. Forskriften skal regulere de valgene kommunen skal eller kan ta lokalt, samtidig som forhold som allerede er regulert i lov og nasjonal forskrift i størst mulig grad følger disse reglene direkte. Forslaget sendes nå på høring for å få belyst virkninger, praktiske konsekvenser og eventuelle behov for endringer før endelig vedtak.

Avgiftens størrelse

Overnattingsavgiften skal etter besøksbidragsloven § 2-3 utgjøre 3 prosent av vederlaget som betales for overnattingen, eksklusive merverdiavgift. Satsen følger av loven og er ikke valgfri for kommunen.

Geografisk og tidsmessig virkeområde

Loven krever at avgiften gjelder hele kommunen. Kommunestyret kan derimot bestemme hvilke måneder i året avgiften skal gjelde. Det foreslås at overnattingsavgiften i Røst kommune gjelder hele året.

Helårsavgift vurderes som hensiktsmessig fordi Lofoten har utviklet seg i retning av et mer helårlig reisemål. Besøksrelaterte behov og belastninger er ikke lenger avgrenset til

sommermånedene. En helårlig ordning gir samtidig en enkel og forutsigbar innretning for overnattingsvirksomheter, formidlere, kommunen og de besøkende.

Hvem omfattes av avgiften og nasjonale fritak

Avgiftsplikten følger av besøksbidragsloven § 2-1. Den omfatter utleie av rom, leilighet, hytte, hus mv. på hoteller, hotellskip, vandrerhjem og annen overnattingsvirksomhet, herunder privat utleie utenom næring, der kunden disponerer overnattingsstedet mellom kl. 24.00 og 06.00 og under 30 dager sammenhengende.

Den nasjonale forskriften om overnattingsavgift fastsetter enkelte fritak fra avgiftsplikten, blant annet for nærmere angitte skoleturer, midlertidige botilbud, enkelte medlemsbaserte overnattingstilbud, bedriftshytter, enkelte dugnadsbaserte overnattingstilbud og militær innkvartering. Fritakene gjelder direkte og trenger ikke gjentas i den lokale forskriften.

Innkrevings- og betalingsansvar

Den som mot betaling omsetter overnattingstjenesten skal som hovedregel beregne avgiften, kreve den inn fra kunden og betale den til kommunen, jf. § 2-4. For enkelte private eller andre tilbydere som ikke er registrert i Merverdiavgiftsregisteret og som benytter en formidler til å kreve inn betalingen, kan ansvaret ligge hos formidleren etter loven og den nasjonale forskriften.

Kommunen er innkrevingsmyndighet, jf. § 2-5. Det arbeides nasjonalt og i Lofoten med praktiske og tekniske løsninger for innkreving, dataflyt, kontroll og administrasjon. Målet er at løsningen skal være så enkel, samordnet og forutsigbar som mulig for både kommunene og næringslivet.

Tvangsmulkt og kontroll

Den avgiftspliktige skal på forespørsel gi kommunen de opplysningene som er nødvendige for å kontrollere grunnlaget for beregning, innkreving og betaling av avgiften, jf. § 2-6. Dersom pliktene etter § 2-4 eller § 2-6 første ledd ikke oppfylles, kan kommunen ilegge en daglig løpende tvangsmulkt etter § 2-7. Loven setter et tak på fem ganger rettsgebyret per dag og gir kommunen adgang til å gi forskrift om nivået på og utmålingen av tvangsmulkten.

Forskriftsforslaget legger opp til at tvangsmulkten normalt settes til ett rettsgebyr per dag, med adgang til å øke nivået til inntil fem rettsgebyr per dag ved gjentatte eller grove overtredelser. Formålet med tvangsmulkten er å sikre etterlevelse av pliktene etter loven.

Forholdet til Plan for besøksbidrag – Lofoten

Forskriften og Plan for besøksbidrag – Lofoten har ulike funksjoner, men må ses i sammenheng. Planen dokumenterer grunnlaget for å innføre besøksbidrag og setter rammer for hvordan inntektene skal brukes.

Den endelige lokale forskriften vil være kommunestyrets formelle beslutning om å innføre overnattingsavgiften.

Inntektene fra avgiften er ikke frie kommunale midler. De skal brukes til reiselivsrelaterte fellesgoder i samsvar med lovens formål og den godkjente planen. Konkret prioritering og disponering av inntektene vil skje gjennom senere politiske behandlinger og innenfor prioriterings-, dokumentasjons- og rapporteringsrammene i Plan for besøksbidrag – Lofoten.

Likelydende forskrifter i Lofoten

De seks Lofot-kommunene har lagt til grunn et prinsipp om en mest mulig samordnet innføring av besøksbidrag. Det foreslås derfor likelydende lokale forskrifter i Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy og Røst, med bare nødvendige lokale tilpasninger.

Lik regulering gir større forutsigbarhet for næringslivet og besøkende, særlig fordi en rekke virksomheter, formidlingsplattformer og besøkende opererer på tvers av kommunegrensene. En samordnet løsning legger også bedre til rette for felles informasjon, veiledning, systemutvikling og administrasjon.

Høring og medvirkning

Forslag til kommunal forskrift er omfattet av reglene om forskrifter i gjeldende forvaltningslov. Etter § 37 skal saken være så godt opplyst som mulig før forskriften fastsettes, og berørte offentlige og private institusjoner og organisasjoner skal som hovedregel gis anledning til å uttale seg. Ny forvaltningslov vedtatt i 2025 er per august 2026 ikke satt i kraft, og det er derfor gjeldende § 37 som regulerer denne høringen.

Det legges opp til en ordinær, åpen høring i kommunene, koordinert i tid og med et mest mulig likelydende høringsgrunnlag. Forslaget publiseres på kommunens nettsider, og relevante berørte aktører og organisasjoner varsles direkte. Høringsfrist settes til 15.11.2026. Gjeldende forvaltningslov fastsetter ikke en bestemt minimumsfrist, men fristen må gi berørte en reell mulighet til å sette seg inn i forslaget og komme med innspill.

Høringen av forskriften er en egen prosess og kommer i tillegg til medvirkningen som er gjennomført i arbeidet med Plan for besøksbidrag – Lofoten. Det er særlig relevant å be om innspill til helårsavgift, praktiske og administrative konsekvenser for overnattings- og formidlingsaktører, utformingen av lokale regler om tvangsmulkt og kontroll innenfor lovens rammer, samt planlagt tidspunkt for innføring. Etter høringen skal innspillene oppsummeres og vurderes i saken om endelig forskriftsvedtak.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Dersom forskriften etter høring vedtas og trer i kraft, vil overnattingsavgiften gi kommunen nye inntekter som skal disponeres i samsvar med besøksbidragsloven og godkjent plan for bruk av inntektene. Plan for besøksbidrag – Lofoten anslår, med betydelig usikkerhet, at besøksbidrag samlet for de seks kommunene kan gi årlige inntekter i størrelsesorden 40–50 millioner kroner. Faktiske inntekter vil blant annet avhenge av antall overnattinger, prisnivå, overnattingsstruktur og utviklingen i besøksmarkedet.

En eventuell innføring vil samtidig medføre administrative oppgaver knyttet til blant annet innkreving, kontroll, økonomiforvaltning, informasjon, rapportering og oppfølging. Høringen skal bidra til å belyse praktiske og administrative konsekvenser for både kommunen og berørte næringsaktører før endelig vedtak.

Nærmere budsjettmessige konsekvenser vil bli fulgt opp i forbindelse med etablering av innkrevings- og forvaltningsmodellen og gjennom kommunens ordinære budsjettprosesser.

Vurderinger

Kommunedirektøren vurderer at det foreligger et godt grunnlag for å sende forslaget til Forskrift om besøksbidrag for Røst kommune på ordinær høring. Grunnlaget for at kommunen

vurderes å oppfylle lovens vilkår om særlig stor belastning fra reiselivet er dokumentert og begrunnet i Plan for besøksbidrag – Lofoten og kommunens lokaldel.

Høringsutkastet legger opp til at avgiften skal gjelde hele året. Dette reflekterer utviklingen av Lofoten som et mer helårlig reisemål og gir en tydelig og forutsigbar ordning. Kommunedirektøren vurderer videre at likelydende forskrifter i de seks kommunene vil redusere kompleksitet for næringslivet og legge bedre til rette for felles informasjon, systemutvikling og administrasjon. Høringen vil samtidig gi berørte aktører anledning til å belyse konsekvenser og foreslå justeringer før kommunestyret tar endelig stilling.

Avgiften skal, dersom forskriften vedtas, brukes målrettet til reiselivsrelaterte fellesgoder og er ikke frie midler til kommunens ordinære drift. Bruken av inntektene skal følge den godkjente planen og de prioriterings-, dokumentasjons- og rapporteringskravene som følger av denne.

Kommunedirektøren anbefaler på denne bakgrunn at vedlagte forslag til Forskrift om besøksbidrag for Røst kommune sendes på ordinær offentlig høring.

Planlagt ikrafttredelse og overgangsregler

Høringsutkastet legger opp til ikrafttredelse 1. januar 2027. Besøksbidragsloven § 2-2 tredje ledd fastsetter imidlertid at planen må være godkjent av departementet før avgiften kan tre i kraft. Endelig ikrafttredelsestidspunkt må derfor vurderes i forbindelse med forskriftens endelige behandling, basert på status for departementets godkjenning og de administrative og tekniske forutsetningene.

Den nasjonale forskriften om overnattingsavgift fastsetter som hovedregel at kommunale forskrifter om å innføre, endre eller fjerne overnattingsavgift må vedtas og kunngjøres senest 31. desember året før forskriften skal tre i kraft. Denne fristen gjelder ikke for overnattingsavgift som trer i kraft i 2027. Det er derfor adgang til å sluttbehandle den lokale forskriften senere i 2026, eller eventuelt i 2027 dersom ikrafttredelsen forskyves.

Avgiftsplikten oppstår når overnattingen begynner. Det innebærer at en overnatting som er bestilt før den lokale forskriften trer i kraft, likevel er avgiftspliktig dersom selve overnattingen begynner etter at forskriften har trådt i kraft.

Videre prosess

Etter kommunestyrets vedtak i denne saken sendes forskriftsforslaget på ordinær høring. Høringsinnspillene registreres, oppsummeres og vurderes av administrasjonen. Dersom innspillene eller andre forhold tilsier endringer, innarbeides forslag til justeringer i grunnlaget for den endelige saken.

Etter avsluttet høring legges forskriften frem for kommunestyret som egen sak for endelig fastsettelse. Først etter endelig vedtak skal forskriften kunngjøres etter reglene for kommunale forskrifter, og kommunen skal uten ugrunnet opphold melde vedtaket til Nærings- og fiskeridepartementet, jf. besøksbidragsloven § 2-10.

Plan for besøksbidrag – Lofoten oversendes parallelt til departementet for godkjenning. Målet er fortsatt oppstart av overnattingsavgiften fra 2027, med sikte på 1. januar dersom høring, endelig forskriftsvedtak, departementets plangodkjenning og nødvendige administrative og tekniske forberedelser er ferdigstilt i tide.

Sentrale rettskilder

- Lov 20. juni 2025 nr. 104 om besøksbidrag (besøksbidragsloven), særlig §§ 1-1 og 2-1 til 2-10.
- Forskrift 22. mai 2026 nr. 895 om overnattingsavgift til kommunene (FOR-2026-05-22-895).
- Gjeldende forvaltningslov kapittel VII, herunder § 37 om utredningsplikt og uttalelser fra interesserte ved utarbeidelse av forskrifter.
- Plan for besøksbidrag – Lofoten, 30.08.2026, med lokaldel for Røst kommune.

Cesilie Janette Borge

Kommunedirektør

Saksbehandler: Cesilie Janette Borge